

Curs 2

– Economia de piață –

Ce am învățat până acum

Economia de piață și economia de comandă

Economia de piață – economia în cadrul căreia alocarea resurselor se face, în cea mai mare măsură, prin intermediul pieței. Instrumentul de reglare este **prețul**. Economiiile cele mai prospere sunt economii bazate pe funcționarea liberă a pieței. Piața poate asigura, creșterea economică și prosperitatea populației.

Economia de comandă – economia în cadrul căreia alocarea este făcută de către stat. Coordonarea activităților economice este realizată prin intermediul unui plan. Inițiativa particulară este împiedicată și înlocuită cu controlul total al statului. Rolul pieței este diminuat, iar raportul dintre cerere și ofertă este distorsionat.

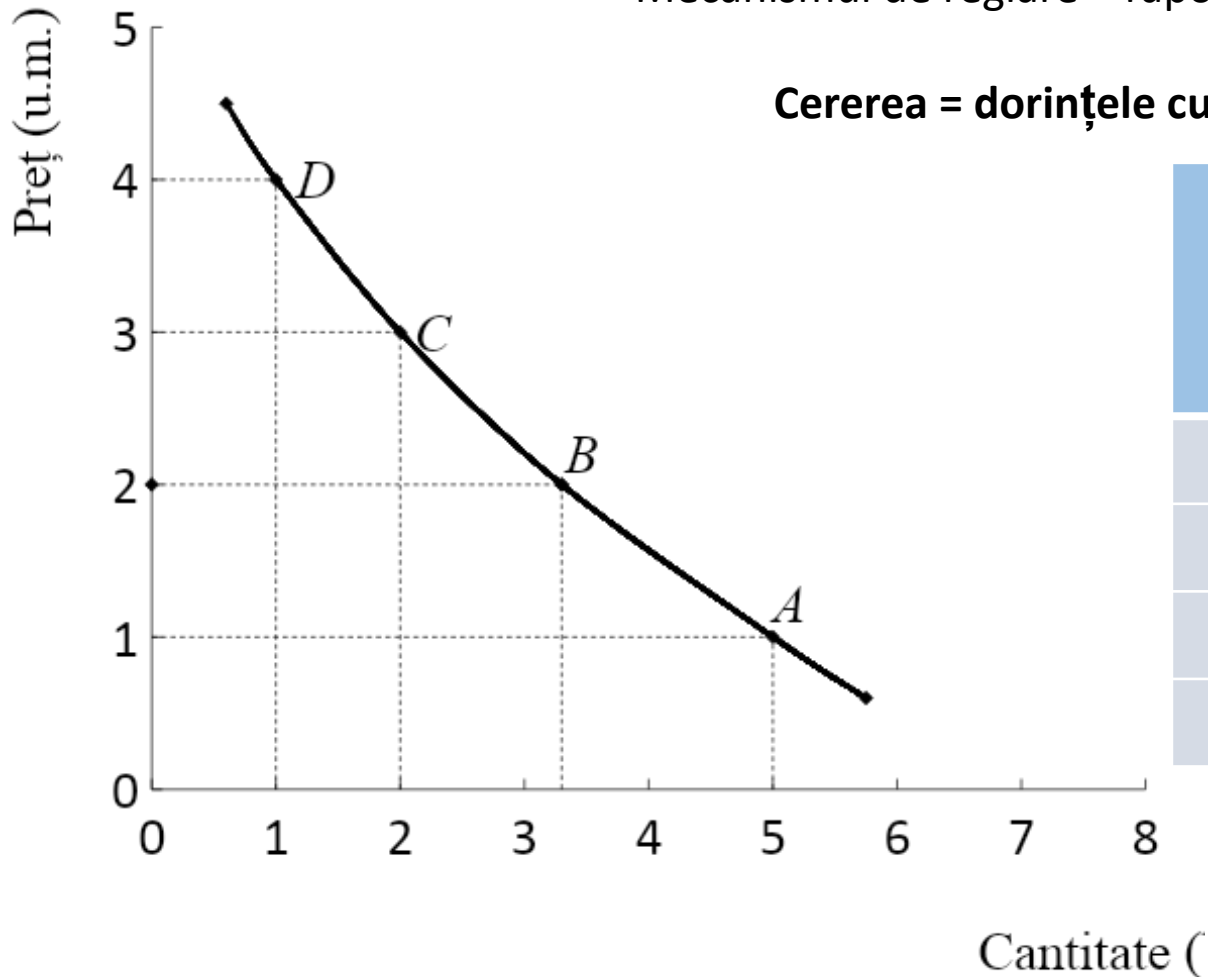
Principiul *mâinii invizibile* = principiul libertății de acțiune, al unei continue adaptări a agenților economici la schimbările determinate de acțiunile celorlalți agenți economici

Ce am învățat până acum

Piața

Mecanismul de reglare = raportul dintre *cerere* și *ofertă*

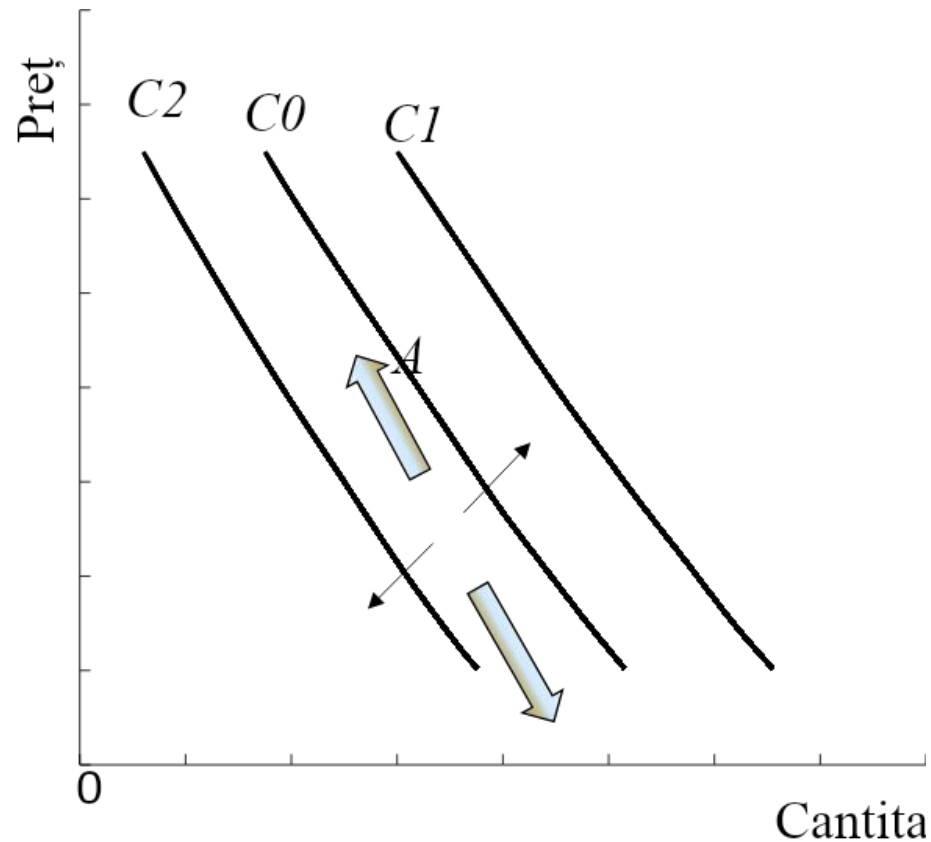
Cererea = dorințele cumpărătorilor

Prețul, p (u.m.)	Cantitatea cerută, Q (unități)	Punctul pe curba cererii
1	5,0	A
2	3,3	B
3	2,0	C
4	1,0	D

Ce am învățat până acum

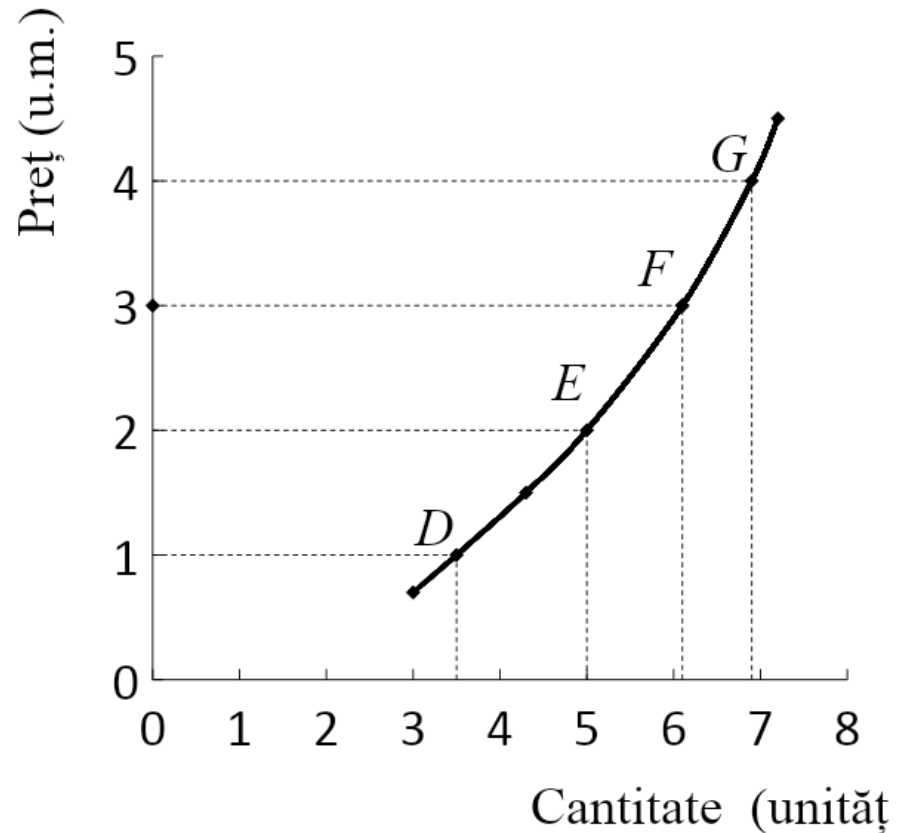
Modificarea *cantității cerute* și modificarea *cererii*

1. Modificarea *cantității cerute* este ilustrată de deplasarea pe curba cererii și se datorează modificării prețului, ceilalți factori de influență rămânând nemodificați.
2. Deplasarea curbei cererii spre dreapta sau spre stânga arată o schimbare a *cererii* datorată modificării factorilor de influență ai acesteia.
 - deplasarea spre dreapta semnifică creșterea cererii și se datorează creșterii venitului curent, creșterii venitului viitor așteptat, creșterii averii, creșterii prețului bunurilor substituibile, scăderii prețului bunurilor complementare, creșterii numărului populației.
 - deplasarea spre stânga a curbei cererii semnifică scăderea cererii și se datorează scăderii venitului curent (în cazul bunurilor normale), scăderii venitului viitor așteptat, scăderii averii, scăderii prețurilor bunurilor substituibile, creșterii prețurilor bunurilor complementare, scăderii numărului populației.

Ce am învățat până acum

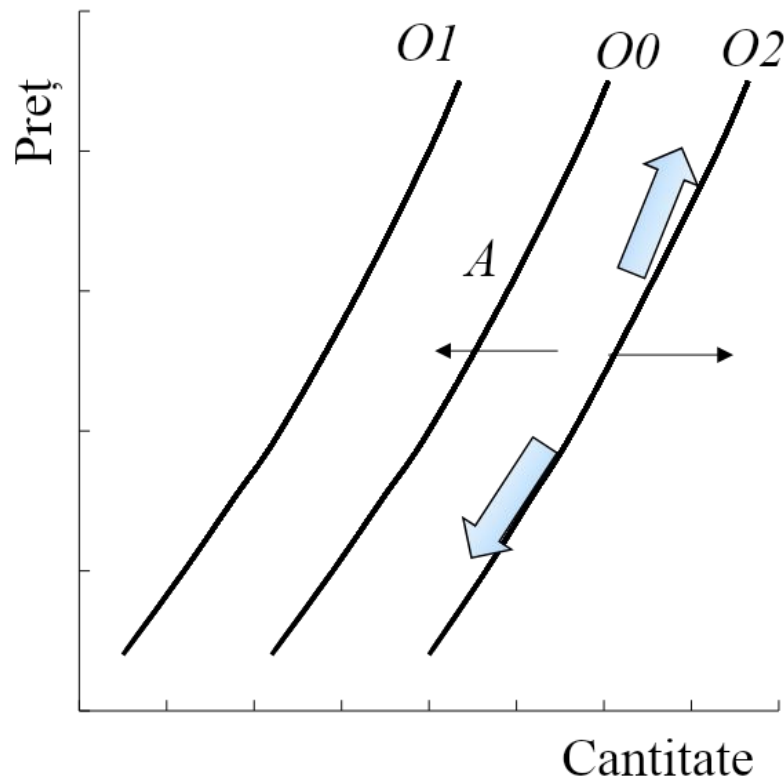
Oferta = dorințele vânzătorilor

Prețul, p (u.m.)	Cantitatea oferită, Q (unități)	Punctul pe curba ofertei
1	3,5	D
2	5,0	E
3	6,2	F
4	6,8	G

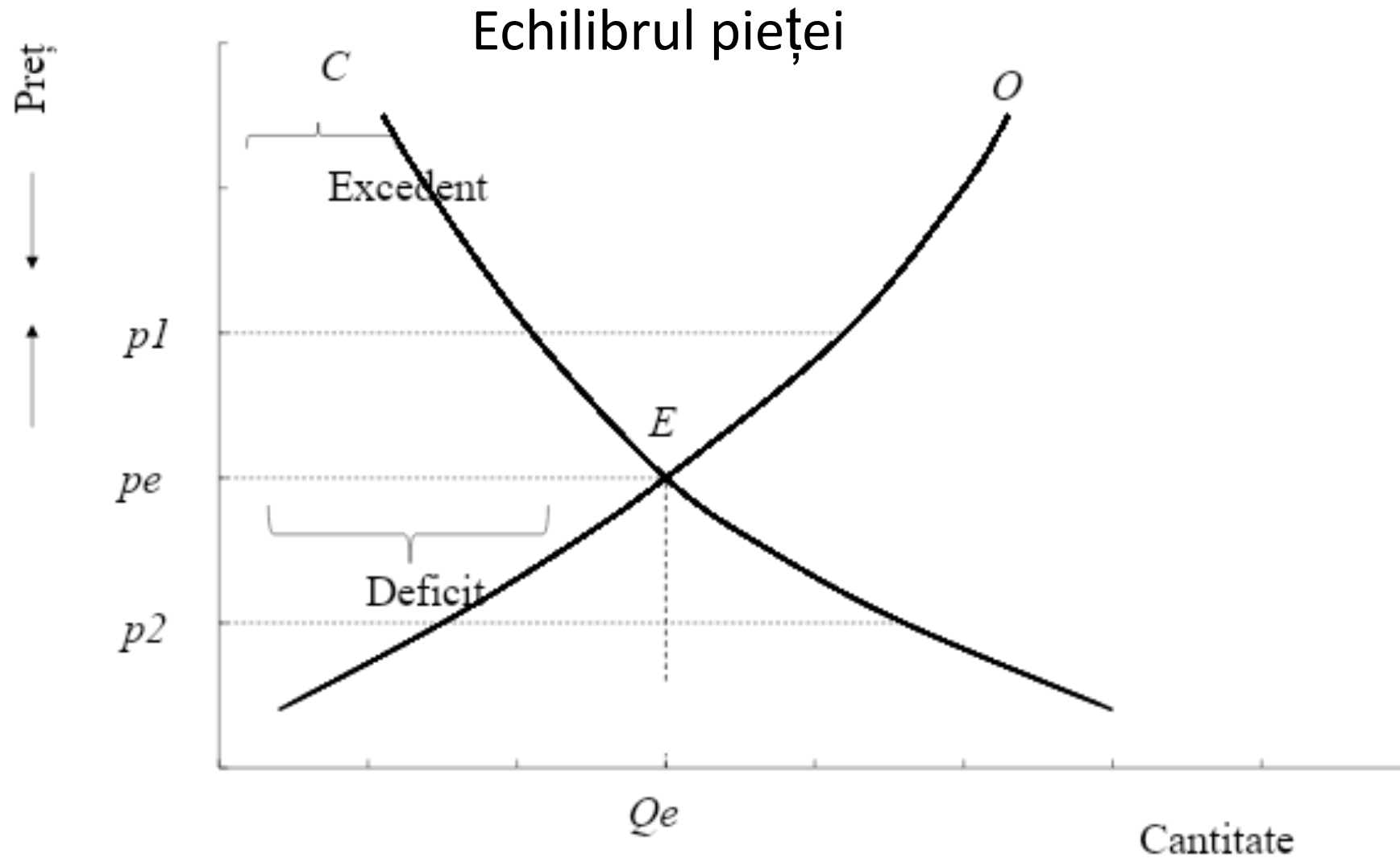
Ce am învățat până acum

Modificarea *cantității oferite* și modificarea *ofertei*

- creșterea prețurilor, ceilalți factori de influență rămânând neschimbați, determină deplasări pe aceeași curbă a ofertei;
- modificarea factorilor de influență determină deplasarea curbei ofertei spre dreapta (când oferta crește) sau spre stânga (când oferta scade).

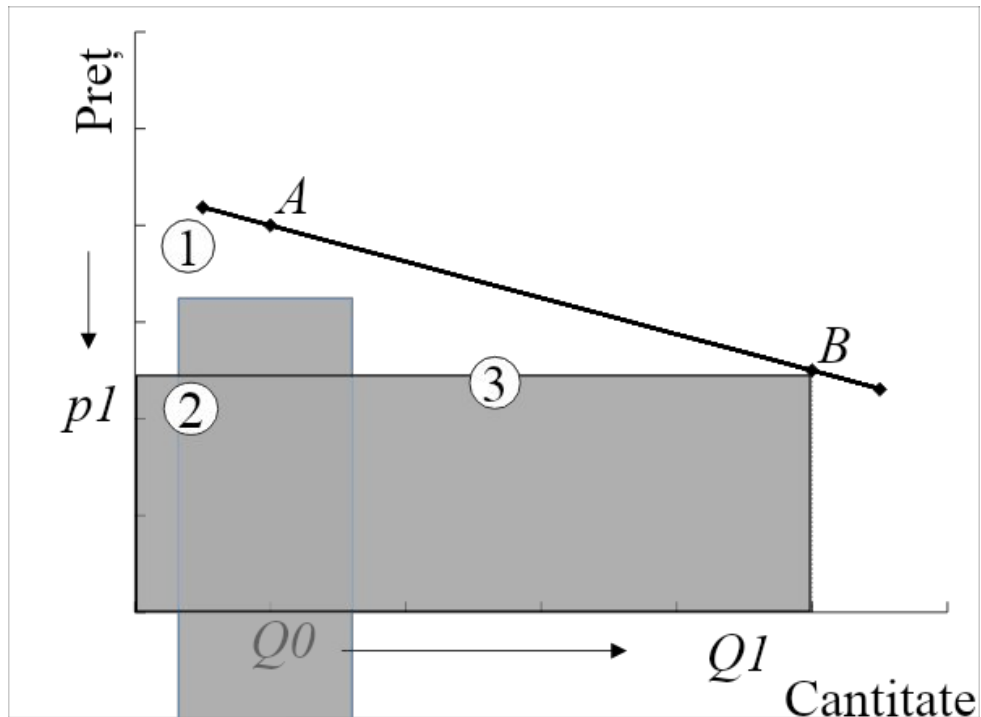
Ce am învățat până acum

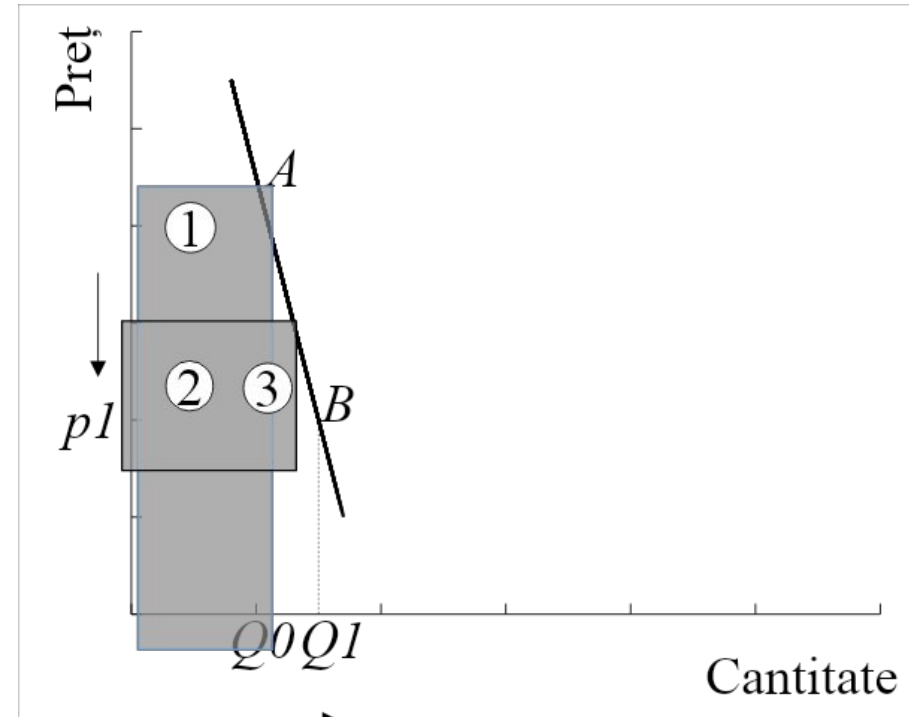
Ce am învățat până acum

Elasticitatea cererii în funcție de preț = - $\frac{\text{procentul de modificare a cantității cerute}}{\text{procentul de modificare a prețului}}$

Cerere elastică

Cerere inelastică

Cursul 2 - Rezumat

- Tipuri de economie de piață
- Circuitul economic
- Întreprindere și întreprinzător
- Factorii de producție
- Combinarea factorilor de producție
- Productivitate
- Costuri
- Pragul de rentabilitate

Ce este Economia de piață

- Economia de piață este sistemul social al diviziunii muncii bazat pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție.
- Este un sistem cooperativ în care fiecare individ se integrează din și în vederea **propriului interes**. Statul nu intervine în acțiunile ce fac obiectul pieței.

Principiile economiei de piață

- se sprijină pe proprietatea privată,
- suveranitatea consumatorului (esența capitalismului este dată de punerea producției economice la dispoziția consumatorului),
- capitalismul, prin sistemul concurenței sociale își asigură proprii stimuli,
- așază libertatea la baza edificiului economic și social (individul este în măsură să aleagă felul în care dorește să se integreze în ansamblul societății, libertatea economică include și libertatea de a greși),
- face din profit și urmărirea acestuia de către întreprinzător o forță motrice perpetuă,
- își asigură dinamica și vitalitatea printr-un permanent proces de selecție.

Tipuri de economie de piață

- Tipologia economiei de piață se face după criteriul mecanismului de stabilire a echilibrului economic, adică, modul în care sistemul economic tinde spre punctul de echilibru când se produce o dezechilibrare. După acest criteriu există două mari modele ale economiei de piață: neoclasic și Kenesiyan.
- Michel Albert, în lucrarea „Capitalism contra capitalism”, apreciază că în sistemul capitalist s-au diferențiat două mari modele: neoamerican și renan.

Modelul neoclasic

- sistemul economic se autoreglează, statul având o intervenție minimă în economie;
- forțele pieței asigură corelația necesară sistemului economic, care, datorită raportului cerere-ofertă va gravita în jurul punctului de echilibru;
- rolul statului constă în asigurarea unei mase monetare în concordanță cu nivelul producție și necesitățile circulației;
- variabila de comandă a sistemului economic este considerată a fi oferta, acest model vizând în special nivelul macroeconomic

Modelul Keynesian

- sistemul economic nu poate fi în echilibru la ocupare deplină ci poate exista un punct de echilibru la o anumită rată a șomajului;
- statul trebuie să aibă rol activ în administrarea echilibrului astfel încât între șomaj și inflație să existe un raport optim în diferite momente;
- variabila de comandă a sistemului economic este cererea agregată, acest model considerând că este greșit să se extrapoleze funcționarea nivelului microeconomiei la nivel macroeconomic, care trebuie modelat conform propriilor legități.

Modelul neoamerican

- sectorul public care produce bunuri economice non-comerciale este neglijabil și are tendințe de reducere;
- piața are rol determinant în circulația bunurilor de la producător la consumator;
- prețurile bunurilor economice inclusiv salariile depind de condițiile aleatorii ale pieței;
- fiscalitatea este redusă, iar implicarea statului în economie este neglijabilă;
- întreprinderea privită ca centru al deciziilor economice este considerată ca fiind un bun comercial;
- piața financiară și în primul rând bursa are rol decisiv în viața economică în raport cu alte forme de piață;
- pe termen scurt se realizează o mobilitate ridicată în ierarhia economico-socială;
- un sistem de învățământ elitist, care tinde să funcționeze după regulile pieței;
- grad redus de securitate economică față de riscuri, protecția fiind o problemă individuală

Modelul renan

- piața are rol hotărâtor în viața economică impunându-se intervenția statului, care trebuie să fie apărătorul protecției sociale și a liberei negocieri;
- cea mai mare parte a bunurilor economice îmbracă forma de marfă;
- fiscalitatea este ridicată fiind impozitate atât veniturile cât și capitalul;
- se realizează o redistribuire interzonală a veniturilor pentru reducerea decalajelor dintre zonele aceleiași țări;
- sistemul bancar este puternic ancorat cu firmele, fiind apt să asigure finanțarea acestora pe termen lung;
- întreprinderea nu poate funcționa în sfera dialogului social, nivelul salariilor depinzând atât de condițiile pieței cât și de alți factori;
- un sistem avantajos de pensii și alocații familiale, care asigură un grad ridicat de protecție socială prin grija autorităților publice;
- sistemul de învățământ este mai egalitar;
- clasa mijlocie este numeroasă iar mișcarea sindicală este foarte puternică

Economia națională

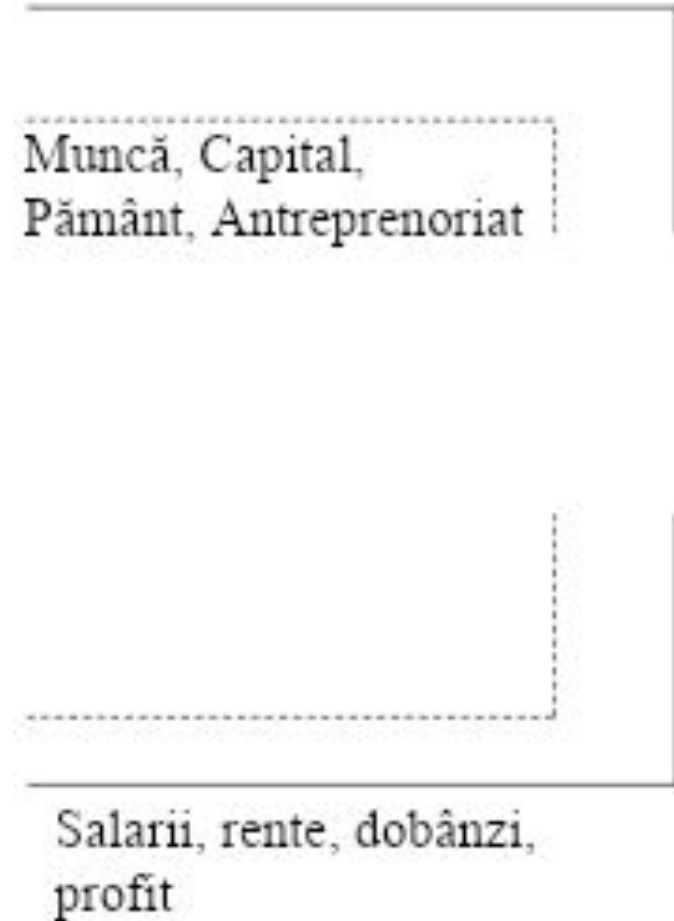
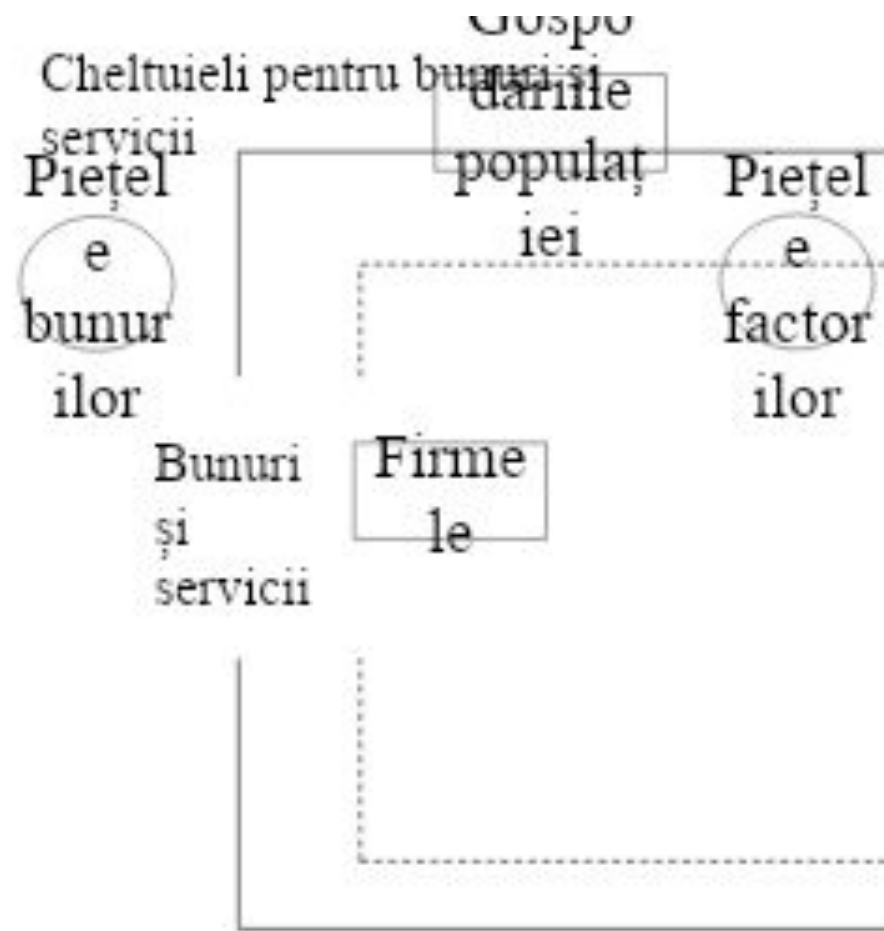
Agenții economici

1. Întreprinderile (Firmele)
2. Gospodăriile populației
3. Administrația publică
4. Străinătatea

Piețele

1. Piețele bunurilor
2. Piețele factorilor
3. Piețele financiare
4. Piețele valutare

Circuitul economic

Ce este întreprinderea?

- Sinonime ale verbului "*a întreprinde*":

- a face
- a munci
- a lucra
- a realiza
- a îndeplini
- a crea
- a inventa
- a produce
- a executa
- a presta
- a activa

Întreprinderea sau firma reprezintă spațiul în care se reunesc și se combină factorii de producție, se desfășoară procesul de producție, se produc bunuri economice și se creează valoare nouă, pe baza diviziunii sociale a muncii și a cooperării directe și indirecte, între toți cei care o compun și o reprezintă.

Cine sunt *toți*?

Rolul întreprinderii în societate

- Întreprinderea poate fi privită ca o entitate cu mai multe dimensiuni:
 - o dimensiune economică - pentru că aici se creează avuția;
 - o dimensiune socială - pentru că desemnează o comunitate de oameni ce muncesc împreună și a căror interacțiune o fac funcțională;
 - o dimensiune juridică - pentru că se bucură de autonomie, indiferent de mărimea sau natura activității sale

Caracteristicile întreprinderii

- Scopul fundamental - producerea de bunuri economice sau prestarea de servicii. Pentru a răspunde acestui scop, firma trebuie să dispună de un patrimoniu (know-how), doar pe această bază fiind posibilă asumarea riscului unei activități economice;
- Firma combină **factorii de producție** pentru realizarea unui bun sau serviciu;
- Firma de tip capitalist produce în exclusivitate pentru piață, de aceea pulsul pieței se reflectă în activitatea ei. Deciziile acestora se bazează pe informații privind:
 - cererea și oferta celorlalți producători;
 - prețurile;
 - indicii producției, salariilor, costului vieții, ocupării forței de muncă;
 - investițiile actuale și de perspectivă.
- Finalitatea firmei este **maximizarea profitului**, care reprezintă condiția supraviețuirii și dezvoltării firmei și, indirect, condiția prosperității sociale.

Firme vs Gospodării

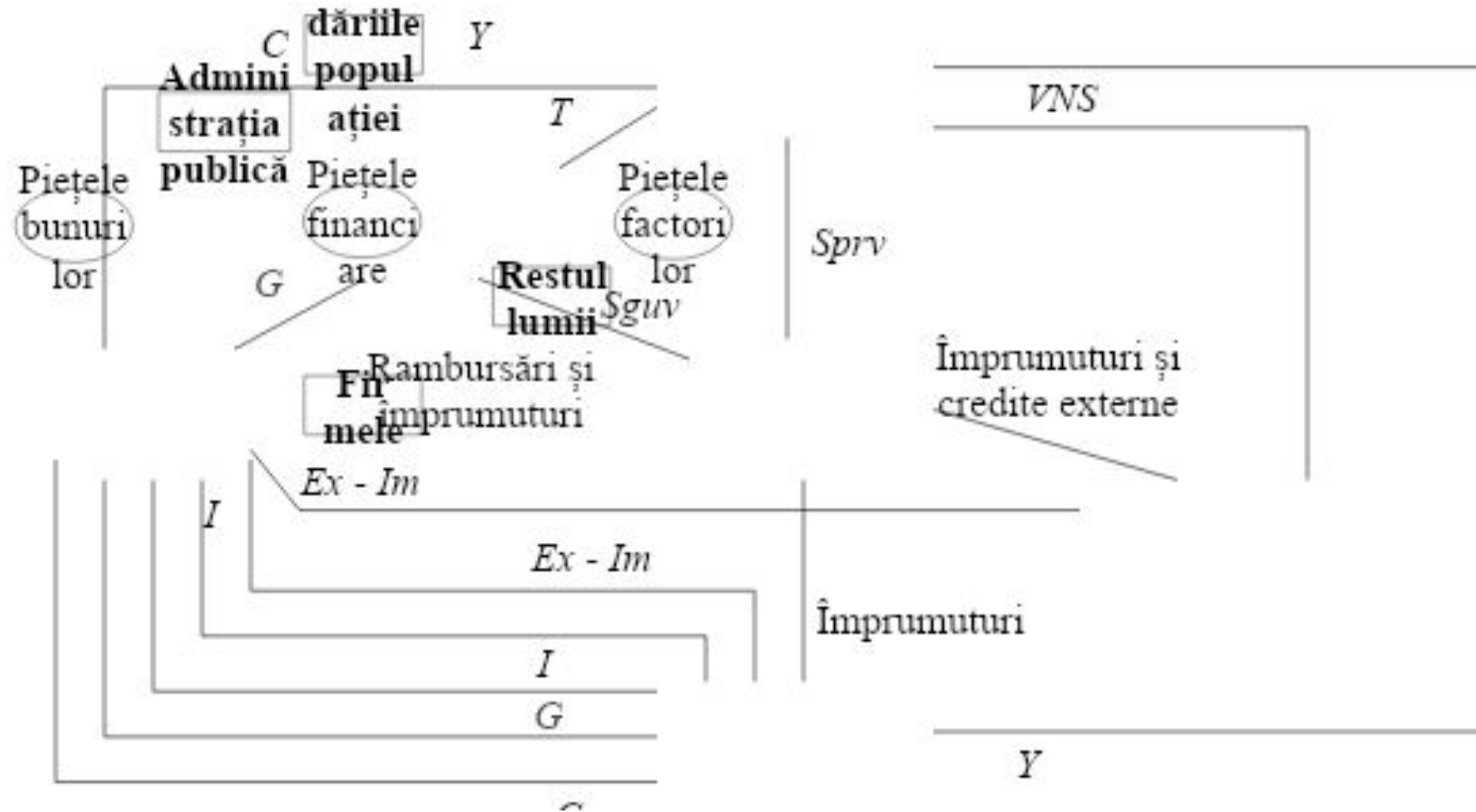
Firmele

- funcția principală: producerea bunurilor;
- în acest scop, firmele cumpără factori de producție (au costuri);
- încasările provin, în cea mai mare parte, din vânzarea bunurilor produse;
- obiectivul principal este maximizarea profitului (diferența între încasări – costuri);

Gospodăriile populației

- funcția principală: consumul bunurilor și prestarea unor servicii către firme;
- cea mai mare parte a veniturilor o obțin din muncă și din proprietate;
- folosesc cea mai mare parte din venit pentru consum, C;
- economisesc o parte din venituri – economisirile private, Sprv;

Fluxuri monetare

Indicatori macroeconomici

1. Consumul privat, C = cheltuielile gospodăriilor populației pentru cumpărarea bunurilor necesare satisfacerii nevoilor curente de viață;
2. Consumul public, G = cheltuielile statului pentru asigurarea bunei funcționări a administrației publice;
3. Investițiile brute, I = cheltuielile firmelor pentru achiziționarea / construirea bunurilor de capital fix și creșterea stocurilor;
4. Economisirile private, S_{prv} = partea din venitul gospodăriilor populației nefolosită pentru consumul privat;
5. Taxele, T = sume plătite de către gospodăriile populației și firme, în beneficiul statului, conform legislației în vigoare;
6. Exportul net, $Exp - Imp$ = diferența dintre *Exporturi* și *Importuri*;

Tipuri de întreprindere

- D.p.d.v. al modului de organizare (statutul juridic):
 - **Firmă patronală (familială)** - deținută de un individ care își investește capitalul, ia decizii și încasează întregul profit;
 - **Firme parteneriale** - afacerea este deținută de doi sau mai mulți coproprietari, care împart între ei profitul, iau decizii împreună și răspund față de datoriile asocierii;
 - **Corporații (societatea comercială pe acțiuni)** – reprezintă o entitate care poate să facă în numele ei afaceri ca și o firmă cu un singur patron sau ca un parteneriat.
- Din punct de vedere al modului de integrare:
 - **integrarea pe verticală** – fuzionarea unor firme ce operează în diferite stadii ale producției, fie în calitate de ofertant fie de client, inclusiv printr-cumpărarea acțiunilor unor firme, rezultatul fiind un **holding**;
 - **integrarea pe orizontală** – asocierea unor firme în aceleași domenii de activitate, în scopul limitării concurenței, reducerii costurilor medii, creșterea eficienței economice, rezultatul fiind apariția unui **cartel**.

Cartelul

- Fixarea prețurilor, stabilirea nivelului producției, împărțirea pieței, excluderea unor potențiali noi competitori.
- Consiliul concurenței.
- Exemplu de cartel:
 - OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries)
 - Unilever și Procter & Gamble – au fost găsite vinovate de fixarea prețurilor pentru detergenți. Rezultatul: €315 mil. amendă. Au fost denunțate la Comisia Europeană de către Henkel.
 - De Beers – 90% din piața de diamante în anii 80.
 - Osram, Philips, și General Electric – producerea de becuri.
- Cine poate forma carteluri la noi în țară?
 - RDS cu Telekom
 - Titan cu Dobrogea, Boromir, Băneasa

Întreprinzătorul

- Activitatea întreprinderii este legată de întreprinzător (sau manager) – cel ce inițiază o activitate economică, conduce întreprinderea în scopul realizării profitului. Întreprinzătorul este actorul principal din orice economie de piață.
- Caracteristicile fundamentale ale întreprinzătorului:
 - încrederea în sine: întreprinzătorul combină toate elementele producției, fiind responsabil de rezultatele obținute și repartizarea veniturilor
 - își asumă riscul
 - exercită funcția de autoritate
 - este un inovator – flexibilitate – posibilitatea de a se adapta continuu
 - capacitatea managerială și dorința de autonomie.
- Întreprinzătorul este inițiatorul afacerii. *El nu se confundă cu investitorul*; el este și managerul afacerii chiar dacă angajează și alte persoane pentru muncă de conducere. Lui îi aparțin deciziile strategice ale firmei.

Întreprinzătorul în societate

- Termenul de întreprinzător a fost folosit pentru prima dată de Richard Cantillon (anul 1723).
- În ciuda rolului său major în economie, întreprinzătorul și activitatea acestuia au fost adeseori ignorate de unele guverne.
- Formarea și **dezvoltarea spiritului întreprinzător** este un obiectiv educațional urmărit cu perseverență și maxim interes în toate țările și națiunile dezvoltate sau civilizate, miza fiind deblocarea și valorificarea în activitățile sociale și economice a uriașelor rezerve de energie și implicare din oameni.
- Întreprinzătorul este o persoană care valorifică libera inițiativă specifică economiei de piață. Libera inițiativă reprezintă modalitatea specifică de afirmare a libertății economice în condițiile existenței proprietății private. Forma activă de manifestare a liberei inițiative este concurența.
- Orice companie de azi, indiferent de mărimea ei, a început cândva cu o idee și inițiativa unui întreprinzător. Apple a început la inițiativa unor tineri: Steve Jobs, Steve Wozniak, și **Ronald Wayne** într-un garaj, în ianuarie 1977.
- Ronald Wayne a parasit compania la trei luni de la infiintare si si-a vandut actiunile pentru numai 800 de dolari.
- Steve Jobs a cumparat compania Pixar de la George Lucas pentru 10 milioane de dolari si i-a vandut-o lui Disney pentru 7.6 miliarde de dolari.

Ce înseamnă să fii întreprinzător ?

- Unii tineri aleg să devină întreprinzători înfruntând funcționarii publici, birocrăția și legislația neclară, mereu în schimbare. De ce? Ce înseamnă să fi un întreprinzător ? Este mai bine sau mai rău decât un job normal ?
- Sunt mulți aceia care cred că a fi întreprinzător înseamnă să faci mulți bani, să nu mai fii “sclavul” nimănui, mai mult timp liber.
- Întreprinzătorii, în majoritatea lor, nu au mulți bani, cel puțin nu la început și au parte de mult mai puțin timp liber neavând un program fix de 8 ore, ajungând să lucreze chiar și 10-12 ore pe zi, șapte zile din șapte.

Plusuri și minusuri

+

- Libertate totală (programul, strategia, partenerii)
- Ești propriul tău șef
- Flexibilitate program
- Posibilitatea de a câștiga mai mult în viitor

-

- Răspunderea totală asupra deciziilor
- Statistic, antreprenorii muncesc mult mai mult (cel puțin la începutul afacerii).
- Stresul de a pierde toți banii investiți.
- Birocrație.
- Fiscalitate ridicată la noi în țară.

Ce este un investitor?

- Unii întreprinzători se pot gândi și la diversificarea riscurilor investiționale. După ce aceștia acumulează capital, vor putea să investească o parte din acesta într-un fond de obligațiuni sau mutual (diversificat), care să îi asigure o siguranță financiară și un echilibru între investiție și economisire.
- Un fond de investiții poate oferi investitorului șansa să investească într-un alt domeniu, complet diferit, fără să ceară în schimb prea mult timp sau cunoștințe specifice.
- Angel investor. Arena leilor. Lion's Den (UK). Shark Tank (US).

Top 5 idei

- AVA the Elephant – \$1 mil/an, \$50,000 pentru 50%

Top 5 idei

- ChordBuddy - \$2 mil/an
- \$175,000 pentru 20%

An advertisement for ChordBuddy. The top part features the brand name 'CHORD BUDDY' in large, stylized letters, with 'World's Best Guitar Learning System' written to the right. Below the name is a red star with the text 'PLAY TODAY!'. The main image shows a group of five people (three men and two women) smiling and holding guitars. The text 'No More Sore Fingers or Cramped Hands. Just Press the Buttons & Strum!' is written across the middle. At the bottom, there is a list of features: 'Key of "G" ChordBuddy G, C, D, EM', '100 Songs - Country, Pop, Gospel, Bluegrass', 'Instructional DVD', and '2 Month Patented Teaching System'. A vertical image of the ChordBuddy device is shown on the right side of the advertisement.

Top 5 idei

- Tower paddle boards - \$5 mil/an
- \$150,000 pentru 30%

The Tower Adventurer iSUP
The all-around paddle board for any beginner.
www.TowerPaddleBoards.com

Holds up to 400 lbs
That's 3 full size adults that could stand on this board!

9'10"

32"

A very manageable length if you prefer to keep it inflated...

Military Grade Material
and drop stitching on the inside.
This board is insanely durable.
Fit for shallow rivers, whitewater, you name it!

50% Thicker
than most inflatable SUPs
which makes it 4x as rigid

 It's a great board for the whole family!
Safe for children and convenient for adults!

Top 5 idei

- Scrubdaddy – burete care își schimbă fermitatea în funcție de temperatura apei - \$18mil/an
- \$200,000 pentru 20%

Top 5 idei

- Holy Crap – cereale fără gluten – \$20 mil/an, fără înțelegere

Întreprinzătorii în România

- În România, spiritul întreprinzător a început să se dezvolte timid după 1989, atât numărul întreprinzătorilor, cât și implicarea și rezultatele lor la nivelul întregii societăți sunt deocamdată destul de firave.
- Numărul de persoane juridice active a crescut cu aproximativ 3,6% în 2014 (față de 2013), ajungând la aproape 734.900.
- În aceeași perioadă, Persoanele Fizice Autorizate au crescut cu 6,6%, fiind de 359.300 de unități.
- Totuși, în primele șase luni din acest an, numărul persoanelor juridice și al PFA-urilor înregistrate a fost **cu aproape 24% mai mic** decât în aceeași perioadă de anul trecut, fiind de aproximativ **54.900** de unități.
- Numărul **persoanelor autorizate noi s-a redus de aproape 38,7%**, fiind înregistrate în jur de **24.470** de unități, în primele șase luni din acest an comparativ cu aceeași perioadă de anul trecut.
- În plus, numărul **persoanelor juridice** înregistrate a fost **cu 5,15% mai mic**, în primul semestru din acest an, față de aceeași perioadă de anul trecut, fiind de **aproape 30.430** de unități.
- De reținut:
- Economia de piață nu poate funcționa fără întreprinzători, acei oameni care ies din mulțime cu idei noi și au curajul să le urmeze. Aceștia dărâmă barierele impuse de mentalitatea de masă precum și cele impuse de birocrație. Tot acest proces înseamnă dezvoltare, inovație și progres.

Factorii de producție

- **Factorii de producție** reprezintă resursele economice disponibile și valorificabile, în măsura în care sunt atrase și utilizate în activitatea economică în scopul producerii de bunuri economice.
- 2 tipuri de factori:
 - factori originali sau primari: munca și natura (pământul)
 - factori derivați: capitalul (rezultat din combinarea și interacțiunea celor dintâi)
- Factorii de producție mai pot fi clasificați în:
 - Factori clasici: natura, munca, capitalul;
 - Factori neoclasici: tehnologiile, abilitatea întreprinzătorului, informația

Munca

- Munca privita ca factor de productie este reprezentata de totalitatea resurselor umane (fizice si intelectuale) care sunt efectiv antrenate in activitati economice.
- Resursele de munca ale unei tari sunt determinate de populatia acestora care este formata din urmatoarele grupe :
 - populatia adulta care se determina scazand din populatia totala a unei tari populatia tanara si populatia in varsta
 - populatia activa care este formata din ceea ce ramane dupa ce din populatia adulta se scad adultii inapti de munca
 - populatia activa disponibila toate persoanele care raman dupa ce din populatia activa se elimina persoanele casnice, elevii si studentii si cei care satisfac stagiul militar obligatoriu.
 - Populatia ocupata care se determina scazand din populatia activa disponibila numarul somerilor
 - **Populatia ocupata salarizata** este cea care rezulta eliminand din populatia ocupata ce toti cei ce lucreaza in gospodariile si unitatile proprii.
- Latura calitativa a muncii - nivelul de pregatire profesionala si de volumul cunostintelor generale, tehnico-stiintifice. Calitatea muncii - conditia fundamentala a creșterii eficientei:
 - cresterea nivelului general de educatie si de pregatire profesionala a resurselor de munca
 - promovarea unui sistem eficient de motivare a lucrarilor
 - asigurarea unui nivel ridicat de sanatate a populatiei
 - asigurarea unei calitati ridicate pentru ceilalti factori de productie.
- Durata muncii exprimata prin numarul saptamanal de ore de munca. In tara noastra se lucreaza ___ de ore pe saptamana (câte?).

Natura

- **Natura**, ca factor de producție, include toate resursele care sunt folosite la producerea bunurilor economice (solul, aerul, apa, mineralele, fondul silvic etc.). Toate resursele brute din natură intră în categoria factorului natural al producției numit **natură („pământ”)**
- Trăsăturile naturii ca factor de producție:
 - natura are un caracter primar, original.
 - natura, ca factor de producție, se manifestă în formă materială și în formă de energie;
 - natura se caracterizează prin raritatea resurselor;
 - natura dispune de dimensiuni cantitative și calitative.
- Exemple:
 - Pământul sau solul – este spațiul desfășurării proceselor de producție și punctul de pornire al activității economice.
 - Resursele minerale – asigură baza de materii prime și energie electrică.
 - Relieful și apele condiționează amplasarea activității economice.
 - Climatul – influențează dezvoltarea economică. Ca o curiozitate, toate economiile foarte dezvoltate sunt situate în zone temperate.

Capitalul

- **Capitalul** ca factor de producție, reprezintă ansamblul bunurilor economice acumulate – eterogene și reproductibile – ale căror utilizare face posibilă, prin reîntoarcerea lor în producție, sporirea randamentului factorilor primari de producție sau cel puțin duce la ușurarea muncii.
- Capitalul *nominal* este un titlu de proprietate care dă dreptul de însușire a unui venit. Capitalul, ca factor de producție, în practică, este numit „capital real”.
- După modul specific în care se consumă și se înlocuiesc componentele capitalului real, el se grupează în: **capital fix și capital circulant**.
 - **Capitalul fix** reprezintă acea parte a capitalului productiv (real, tehnic) format din bunuri de lungă durată. Exemple
 - **Capitalul circulant** reprezintă acea parte a capitalului productiv care se consumă în întregime în decursul unui singur ciclu de producție. Exemple

Uzura și amortizarea

- Pe parcursul folosirii sale în activitatea economică, capitalul fix se depreciază datorită uzurii fizice, cât și uzurii morale a acestuia.
- *Uzura fizică* a capitalului fix constă în pierderea treptată a proprietăților sale tehnice și economice de funcționare, ca urmare a folosirii în producție și/sau acțiunii factorilor naturali.
- *Uzura morală* a capitalului fix constă în deprecierea sa, ca urmare a apariției unor echipamente de producție mai productive și cu performanțe economice și tehnice superioare celor existente.
- Recuperarea cheltuielilor făcute cu achiziționarea capitalului fix se numește **amortizare**. Ea este expresia bănească a uzurii capitalului fix care se include în costul produsului și se recuperează prin vânzarea lui.

Combinarea/substituirea factorilor de producție

- În condițiile economiei de piață, funcția principală a întreprinzătorului constă în combinarea și substituirea eficientă a factorilor de producție.
- Combinarea este un **proces tehnico-economic** de unire a factorilor de producție în vederea obținerii de bunuri economice, în condiții de eficiență maximă.
- Exprimă unitatea a două aspecte: tehnic și economic:
 - o latură tehnică - vizează modul de unire a muncii, mijloacelor de producție și resurselor într-o anumită cantitate și structură;
 - o latură economică - vizează costul minim și profitul maxim (presupune luarea în considerare a prețului factorilor).

Caracteristicile factorilor de producție

- Factorii de producție se pot combina datorită caracteristicilor acestora:
 1. *divizibilitatea* - însușirea factorului de producție de a se împărți în unități mai mici fără a-i afecta calitatea (exemplu: materie primă, apă, combustibil, materiale, munca spre deosebire de șosele, porturi, centrale termice);
 2. *adaptabilitatea* - posibilitatea de asociere a unei unități dintr-un factor de producție cu una sau mai multe unități din alt factor (exemplu: muncile agricole pe o anumită suprafață de teren se pot desfășura prin - combinarea a mai multor oameni sau tractoare).
 3. *complementaritatea* - o cantitate fixă dintr-un factor de producție este asociată cu o cantitate diferită din alt factor, și este acel proces prin care se stabilesc raporturile între factorii de producție. Complementaritatea este permanent influențată de progresul tehnic care poate modifica acest raport.
 4. *substituirea* - posibilitatea de a înlocui o cantitate dată dintr-un anumit factor de producție cu o cantitate determinată din altul în condițiile în care nu se modifică volumul producției. (Se poate înlocui astfel factorul muncă prin factorul capital sau invers).

Criteria de combinare a factorilor de producție

- Sub aspect economic, combinarea factorilor de producție reprezintă raționamentul întreprinzătorului privind compararea ieșirilor și intrărilor în expresie monetară.
- Combinarea factorilor de producție care minimizează costul unitar pentru a obține o anumită producție se numește combinare optimă.
- Decizia de combinare și substituie a factorilor de producție se întemeiază pe anumite criterii economice concretizate în parametrii de eficiență cum sunt:
 - Productivitatea (medie, marginală)
 - Rata marginală de substituie

Productivitatea factorilor de producție

- Productivitatea = eficiența cu care sunt folosiți factorii de producție
- Productivitatea marginală a unui factor de producție (W_{mg}) reprezintă sporul de producție (ΔQ) obținut ca urmare a creșterii cu o unitate a factorului dat (ΔX), ceilalți factori de producție rămânând constanți; $W_{mg} = \Delta Q / \Delta X$

Productivitatea medie

$$W_L = \frac{Q}{L} = \text{productivitatea muncii};$$

$$W_K = \frac{Q}{K} = \text{productivitatea capitalului};$$

$$W_P = \frac{Q}{P} = \text{productivitatea pământului};$$

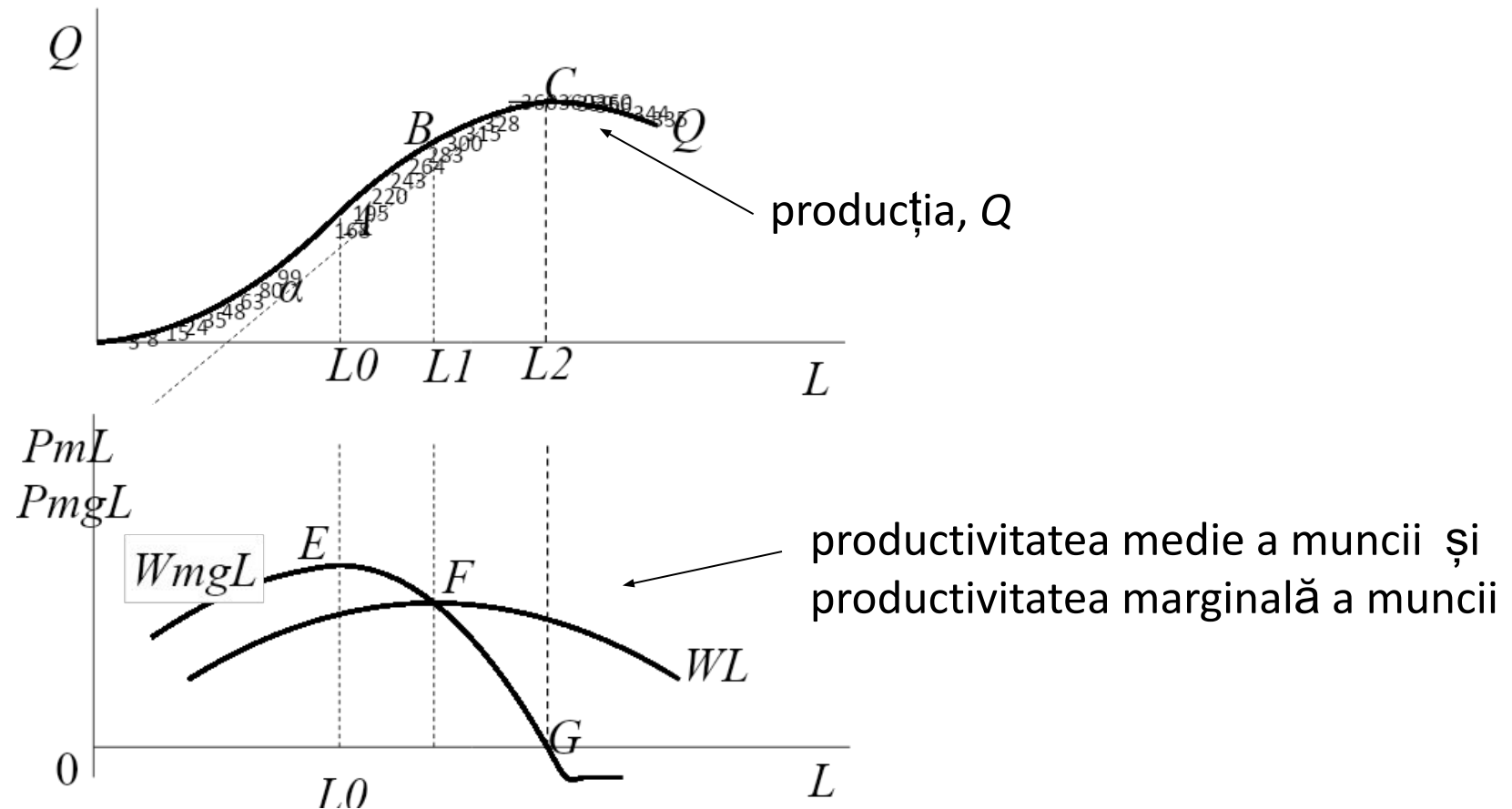
Productivitatea marginală

$$W_{mgL} = \frac{\Delta Q}{\Delta L} = \text{productivitatea marginală a muncii};$$

$$W_{mgK} = \frac{\Delta Q}{\Delta K} = \text{productivitatea marginală a capitalului};$$

$$W_{mgP} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \text{productivitatea marginală a pământului};$$

Legătura dintre producție, productivitatea medie și productivitatea marginală pe piața muncii

Fazele procesului productiv

- faza I – $(0, L_1)$, în care creșterea productivității medii determină scăderea costului unitar. Firma este interesată de creșterea producției, deoarece creșterea cantității de factor variabil determină creșterea profitului.
- faza a II-a – (L_1, L_2) – productivitatea medie scade dar productivitatea marginală este pozitivă. Creșterile producției vor fi din ce în ce mai mici. În interiorul acestei faze se află situată poziția optimă a firmei.
- în faza a III-a – $(L_2 \text{ și peste})$ – productivitatea marginală devine negativă (valori mai mari decât L_2). Firma nu are interesul de a se poziționa în această fază.

Rata marginală de substituire

- Raportul dintre cantitatea factorului ce urmează a fi introdus în activitatea economică (ΔX) necesară pentru a compensa reducerea cu o unitate a altui factor, care va fi înlocuit ($-\Delta Y$), astfel încât producția să rămână neschimbată sau să crească;

$$Rms = - (\Delta X) / (\Delta Y)$$

- Cu ajutorul ratei marginale de substituire, producătorul calculează cu cât poate înlocui un factor cu celălalt având în vedere că ei au prețuri diferite, ceea ce va avea ca efect costuri diferite, bineînțeles fără ca nivelul producției să se modifice.

Costuri și cheltuieli

- **Costul de producție** este ansamblul de cheltuieli necesar pentru obținerea unui volum de producție dat sau a unui volum de servicii efectuat. Se mai poate spune că el reprezintă costul factorilor de producție utilizați de un producător.
- Din perspectiva unui producător, după natura cheltuielilor putem distinge grupele de :
 - cheltuieli materiale - elementele de cost determinate de consumul de materii prime, materiale, de combustibil, energie și apă și cheltuielile care reprezintă amortizarea capitalului fix (a mașinilor, utilajelor, clădirilor etc).
 - cheltuieli cu munca - sumele plătite sub formă de salarii și cheltuielile suportate de întreprindere privind asigurările sociale.
 - cheltuieli generale - plățile efectuate pentru chirii, dobânzi, impozite și taxe, precum și cheltuielile necesare întreținerii unității (încălzit, iluminat, pază, administrație etc).

Costuri

- Suma elementelor de cheltuieli constituie costul total.
- Ponderea pe care fiecare element de cost (sau grup de elemente) o deține în totalul costului constituie structura costului de producție.
- În teoria și practica economică se operează și cu alte tipuri de cost:
 - cost global - alcătuit din ansamblul costurilor corespunzătoare unui volum de producție dat. La rândul său, costul global este alcătuit din costuri fixe și costuri variabile.
 - cost marginal - un spor de cost determinat de producerea unei unități suplimentare de producție.

$$C_m = \frac{\Delta C_T}{\Delta Q}$$

- în care: C_T = costul total; Q = volumul producției, Δ = creșterile corespunzătoare, iar dacă $\Delta Q = 1$ atunci $C_m = \Delta C_T$.
- cost mediu - costul pe unitatea de produs, adică costul total raportat la volumul producției reprezentat în unități fizice.

Costul fix și costul variabil

- **Costurile fixe (Cf)** sunt constituite din costurile pe care unitatea economică le face indiferent de volumul de producție realizat sau condițiile de lucru. În acest tip de cost sunt cuprinse cheltuielile cu chiria, amortizarea, dobânda, asigurările sociale, cheltuielile generale cu întreținerea unității, salariile personalului administrativ.
- **Costurile variabile (Cv)** cuprind cheltuielile care variază proporțional cu activitatea întreprinderii sau mai exact în raport cu volumul producției. În această categorie sunt cuprinse cheltuielile cu materii prime, cu alte materiale, cu combustibilul utilizat în procesul de producție, cu energia și apa cerute de procesul de fabricație, cu salariile personalului productiv.

Rentabilitatea întreprinderii

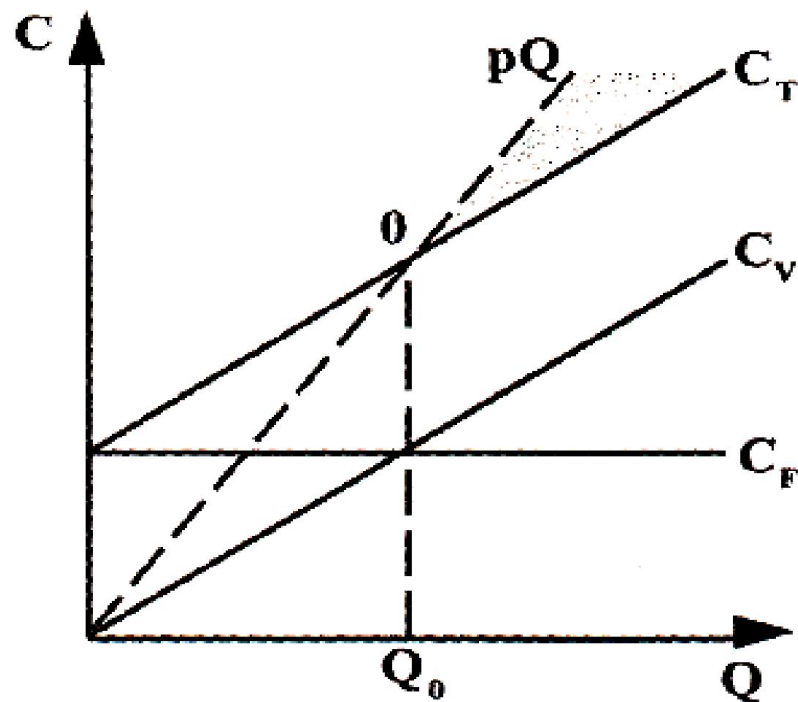
- Rentabilitatea este strâns legată de raporturile ce se stabilesc între cifra de afaceri , cost de producție și profit. O întreprindere poate fi considerată rentabilă atunci când produce profit, respectiv atunci când din încasările ei (care reprezintă produsul dintre preț și cantitatea de produse vândută) respectiv (pQ) se acoperă costul total de producție (CT) și se obține un profit P .
- Astfel:

$$P = pQ - CT$$

- Prin generalizare se poate spune că rentabilitatea este realizarea de profit în urma unei activități economice. Rentabilitatea poate fi mai mare sau mai mică, ceea ce impune măsurarea ei.

Pragul de rentabilitate

- $R = P/CT \times 100$

Cele mai importante variabile (sau grupe de variabile) care influențează mărimea rentabilității sunt:

- Sporirea volumului producției. Influența acestei variabile se explică prin aceea că orice creștere a producției sporește încasările (evident dacă este asigurată piața de desfacere), în timp ce cheltuielile fixe rămân invariabile.
- Desfacerea produselor pe piețele care asigură un preț cât mai convenabil, ceea ce poate duce la spor de încasări la același volum de producție și desfacere.
- Reducerea costului total de producție, ceea ce influențează sporirea masei profitului și totodată creșterea ratei rentabilității